

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-12
150 Reykjavík

Reykjavík 13. október 2014

Efni: Umsögn Örorkjabandalags Íslands (ÖBÍ) um frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 50/1988, um virðisaukaskatt, brottfall laga nr. 97/1987, um vörugjald, og breytingu á lögum nr. 90/2003, um tekjuskatt, þingskjal 2 -2. mál.

Hér er álit ÖBÍ við erindi velferðarnefndar Alþingis um frumvarp til laga er varða kerfisbreytingu á virðisaukaskatti, brottfall laga og hækkun barnabóta.

Örorkjar reka heimili eins og aðrir þjóðfélagsþegnar og hluti af rekstri heimilis er að eiga fyrir mat

Í neðra þrepi virðisaukaskatts hér á landi, sem áform eru um að hækka, er meðal annars öll mat- og drykkjarvara að áfengi undanskildu. Þetta er áhyggjuefni þar sem tekjulágir hópar s.s. örorkulífeyrisþegar verja stærri hluta tekna sinna í mat og aðrar dagvörur en aðrir. Hækkun virðisaukaskatts á ýmsar nauðsynjar s.s. matvörur, rafmagn og hita mun koma sérstaklega illa við þennan hóp. Fyrirhugaðar breytingar munu hafa alvarlegar afleiðingar í för með sér þegar haft er í huga að nýlegar rannsóknir sýna fram á að örorkubætur duga ekki til mannsæmandi framfærslu. Fjölmargir örorkulífeyrisþegar eiga hreinlega ekki fyrir mat út mánuðinn.

Ráðstöfunartekjur örorkulífeyrisþega, sem er með engar eða litlar aðrar tekjur, eru á bilinu 168 þúsund til 187 þúsund krónur á mánuði. Tekjuskerðingar eru mjög miklar, eða 100%, á fyrstu viðbótartekjunum og því eru margir örorkulífeyrisþegar í þeirri stöðu að geta ekki aukið ráðstöfunartekjur sínar. Minnt er á að nauðsynjar og vörur sem fólk getur ekki verið án, s.s. matvara og húshitun hækkar um 5% á meðan fjárlagafrumvarp fyrir árið 2015 gerir ráð fyrir 3,5% hækkun bóta almannatrygginga. 3,5% þýðir allt að 5.300 kr. hækkun á mánuði, en allt að kr. 6.000 á mánuði fyrir þá sem njóta heimilisuppbótar¹.

Í samhengi við örorkubætur – viðmið útgjalda fyrir mat

Ef horft er til grunnviðmiðs í neysluviðmiðum velferðarráðuneytisins fer tæplega einn fjórði tekna örorkulífeyrisþega í mat, drykk og aðra dagvöru, sem verður að teljast mjög hátt hlutfall ráðstöfunartekna. Reiknað er með um 1.450 kr. á dag í mat, en grunnviðmiðið er mjög lágt og því ekki gert ráð fyrir því að hægt sé að draga úr útgjöldum. Mjög svipað viðmið er hjá umboðsmanni skuldara.

¹ 30% örorkulífeyrisþega fá greidda heimilisuppbót.

Fyrirhugaðar breytingar á virðisaukaskatti

Boðuð kerfisbreyting sem taka á gildi næstu áramót, þ.e. að lækka almennt þrep virðisaukaskatts úr 25,5% í 24,5% og hækka neðra þrepið úr 7 í 12%, er ætlað til einföldunar. Áfram verða þó tvö þrep, einungis tölurnar breytast og er lækkun efra þrepsins að auki mun lægri en hækkun lægra þrepsins. Flækjustigið helst því óbreytt. Enn fremur á að afnema almenn vörugjöld sem eru lögð á afmarkaða vöruflokka. Bandalagið sér ekki nauðsyn þess að hækka álagningu á matvörur til þess að afnema vörugjald vara, sem ekki geta talist til nauðsynja s.s. sykraðar matvörur, ýmsar byggingavörur eða rafmagnstæki.

Lyf og hjálpartæki í efra skattþrepi virðisaukaskatts – breytinga er þörf

Rannsóknir hafa sýnt að örorkulífeyrisþegar nota heilbrigðiskerfið meira en margur annar. Gjöld fyrir heilbrigðistengda þjónustu hækkuðu á bilinu 4 – 20% í byrjun þessa árs auk þess sem gjaldskrá hins opinbera fyrir rannsóknir og sérfræðiþjónustu hækkaði einnig í júlí síðastliðnum. Til að bæta gráu ofan á svart eru boðaðar enn frekari hækkanir í frumvarpinu s.s. með hækkun viðmiðunarfjárhæða í greiðsluþáttökukerfi lyfja. Lyf og hjálpartæki eru í efri virðisaukaskattþrepi. ÖBÍ leggur mikla áherslu á að virðisaukaskattur á lyfjum og hjálpartækjum verði felldur niður eða að öðrum kosti færð í neðra skattþrepið. Minnt er á að á Landsfundi Sjálfstæðisflokksins í október 2005 var samþykkt eftirfarandi ályktun : *"Athuga ber að fella niður virðisaukaskatt á lyfseðilsskyldum lyfjum, sem í senn er einföldun á skattkerfinu og einkum til hagsbóta fyrir aldraða, öryrkja og barnafjölskyldur."*

Mótvægisáðgerðir

Bandalagið lýsir ánægju sinni með að áætlað sé að hækka barnabætur og er það mikilvæg áðgerð fyrir barnafólk með lágar tekjur. Mótvægisáðgerðin nær hins vegar því miður ekki til nema lítils hóps örorkulífeyrisþega.

Lokaorð

Stjórnvöld boða 3,5% hækkun bóta almannatrygginga í frumvarpi til fjárlaga 2015 á sama tíma og áætlanir eru um að hækka neðra þrep virðisaukaskatts í 12% og auka álögur á öryrkja og sjúklinga í heilbrigðiskerfinu, þrátt fyrir að útgjöld vegna heilbrigðisþjónustu vegur þungt hjá þeim. Þá er minnt á að lífeyrisþegar bíða enn eftir leiðréttingu kjaragliðnunar síðustu ára. Stjórnvöld eru hvött til að breyta um stefnu og forgangsraða í þágu velferðar og mannréttinda svo fólk búi við mannsæmandi framfærslu.

Ekkert um okkur án okkar.

Með vinsemd og virðingu,

Ellen Calmon
formaður ÖBÍ